

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

А. Фастівець

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної терапії, ерготерапії Полтавського інституту бізнесу закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»

У результаті дослідження вивчено сутність природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії як основи формування природничо-наукової компетентності.

Природничо-наукова підготовка – цілеспрямований процес і результат формування у людини системи фундаментальних природничо-наукових знань, умінь, навичок, досвіду пізнавальної та практичної діяльності, ціннісних орієнтацій і відносин, достатніх для здійснення професійної й соціальної діяльності в сучасному суспільстві. На основі результатів аналізу комплексу літературних джерел і досвіду професійної підготовки здобувачів вищої освіти нами розроблено власне визначення природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії. Природничо-наукова компетентність – це цілісна, інтегративна якість особистості майбутнього фахівця з фізичної терапії й ерготерапії, що формується в процесі природничо-наукової підготовки і характеризується глибиною медико-біологічних знань, предметних навичок та досвіду дослідницької діяльності в галузі реабілітації, а також природничо-науковим світоглядом і готовністю здійснювати професійну діяльність, яка ґрунтується на фундаментальних ідеях та принципах природничих наук.

Типологічними характеристиками природничо-наукової компетентності майбутнього фахівця з фізичної терапії й ерготерапії є неалгоритмічність, поліфункціональність, багатомірність і мобільність. У контексті нашого дослідження пропонуємо розглядати природничо-наукову компетентність як чотириелементну (компонентну) структуру, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, рефлексивно-особистісний та діяльнісний компоненти.

Визначено умови формування природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії, які об'єднано в чотири групи: організаційно-управлінські, навчально-методичні, процесуальні й психолого-педагогічні умови [1].

Здійснений теоретичний аналіз досліджень із проблеми формування природничо-наукової компетентності майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів, врахування вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики та результатів опитування незалежних експертів дозволили нам виокремити такі критерії сформованості природничо-наукової компетентності: особистісно-мотиваційний, когнітивний, інтеграційно-змістовий, операційно-діяльнісний, інформаційно-комунікативний, здоров'язберігальний та професійно-рефлексивний. Сформованість критеріїв і рівнів природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії пропонуємо оцінювати за такими рівнями: елементарний, базовий, достатній і творчий.

На основі аналізу комплексу літературних джерел та досвіду підготовки фахівців реабілітаційної галузі у вітчизняних та зарубіжних ЗВО нами встановлено, що природничо-науковій компетентності, на нашу думку, притаманні такі функції: прогностична, мотиваційно-ціннісна, світоглядна, інформаційно-прикладна, конструктивна, творчо-продуктивна, професійно-адаптаційна й здоров'язберігальна [1; 3].

Процес природничо-наукової підготовки фахівця з фізичної терапії та ерготерапії має враховувати причинно-наслідкові зв'язки й залежності, що виявляються в формі провідних тенденцій і визначають стратегію цього процесу. До них належать: гуманізація, фундаменталізація, гуманітаризація, міждисциплінарний та інтернауковий характер знань, інтелектуалізація.

Сучасна природничо-наукова підготовка майбутнього фахівця з фізичної терапії й ерготерапії вивчається нами через комплекс наукових ідей, до яких відносимо ідеї: оптимізації природничо-наукової підготовки, формування функціональності природничо-наукових знань, інтеграції навчальних дисциплін та здоров'язбереження [2].

Визначено комплекс методологічних підходів до формування природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії: компетентнісний,

контекстний, логіко-структурний, інтегрований, діяльнісний і технологічний. *Компетентнісний підхід* дає змогу підсилити практичний складник їх професійної підготовки, підкреслює роль досвіду, здатності реалізовувати знання й уміння, акцентує увагу на реальних результатах освіти, розглядаючи їх не як сукупність засвоєних відомостей, а як набір компетенцій, спроможність фахівця з фізичної терапії та ерготерапії виконувати життєві й професійні завдання, готовність діяти у складних і непередбачуваних ситуаціях, а також важливість розвитку в майбутнього реабілітолога професійно важливих особистісних якостей. *Контекстний підхід* до здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців забезпечує поєднання теоретичного та практичного її компонентів, а також органічний зв'язок отриманих знань із майбутньою професійною діяльністю; він окреслений як поєднання навчальної і професійної діяльності у процесі формування квазіпрофесійної підготовки здобувачів вищої освіти. Логіка впровадження компетентнісного та контекстного підходів у систему професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії потребує структурування та інтеграції навчального матеріалу циклу природничо-наукових дисциплін. Це актуалізує необхідність застосування логіко-структурного й інтегрованого підходів. *Логіко-структурний підхід* є методикою планування, виконання та оцінки програм і проектів, що містить аналіз проблем, завдань та стратегій, побудову логіко-структурної матриці, а також складання розкладу заходів і графіка використання ресурсів. Концептуальні основи інтеграції в освітньому процесі визначають проблематика інтеграції у контексті розвитку сучасних систем освіти, оновлення змісту навчання на основі *інтегративного підходу*, гармонійне поєднання фундаментальних та прикладних понять, синтез інтегративного змісту навчання й інтегративних методів і форм організації навчання та інше. Формування природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії не можливий поза навчальною діяльністю здобувача вищої освіти. *Діяльнісний підхід* є одним із провідних шляхів формування конкурентоспроможного фахівця з фізичної терапії та ерготерапії, оскільки засвоєння структури і технології професійної діяльності спонукає особистість до самоорганізації, самореалізації й самоконтролю, які є важливими складниками професіоналізму. Технологічний підхід забезпечує реалізацію

системи професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної терапії та ерготерапії, яка ґрунтується на проектуванні способу організації процесу з послідовним спрямуванням на чітко визначену мету, моделювання процесу і кінцевого результату, а також способів його досягнення. Усі методологічні підходи до природничо-наукової підготовки мають працювати в комплексі, доповнюючи один одного.

Структурний аналіз комплексу програм дисциплін нормативної та вибіркової частин природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії й ерготерапії нами здійснено на основі алгоритму, який дозволив уніфікувати вимоги до програм природничо-наукових дисциплін і розробити поліпредметну матрицю змісту цієї підготовки.

Отже, здійснено структурний аналіз комплексу програм природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії дозволив визначити такі тенденції: 1) постійна динаміка зменшення кількості навчальних дисциплін природничо-наукового циклу, скорочення об'ємів навчального навантаження, зміна наявного статусу більшості навчальних курсів на статус «дисципліни за вибором»; 2) чітка тенденція до збільшення кількості й обсягу професійно-практичних дисциплін підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії; 3) неперервне збільшення кількості дисциплін інтегрованого змісту і характеру; 4) аналіз значної кількості навчальних планів та ОПП засвідчує, що зміст більшості навчальних дисциплін зорієнтований на фізичну культуру й спорт, що пов'язано із колишньою приналежністю спеціальності «Фізична реабілітація» до цієї галузі; 5) навчальні курси першого етапу професійної підготовки мають інтегрований характер; більшість із них є обов'язковими для вивчення і слугує теоретичним підґрунтям для здійснення професійно-практичної підготовки; 6) на другому етапі переважають дисципліни оздоровчої спрямованості інтегрованого характеру, а також дисципліни, спрямовані на діагностику та контроль відновлених функцій організму; 7) на завершальному етапі навчальні дисципліни спрямовані на розвиток креативності, пошукової активності здобувачів вищої освіти та їх наближення до практичної професійної діяльності.

Література:

1. Макаренко В. І. Специфіка організації процесу природничо-наукової підготовки майбутніх лікарів. *Імідж сучасного педагога*. 2017. №1 (170). С. 29–32.

2. Макаренко В. І. Формування фахових компетентностей майбутніх лікарів у процесі природничо-наукової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кропивницький, 2017. 20 с.

3. Науменко С. О. Природничо-наукова компетентність як об'єкт моніторингу якості загальної середньої освіти. *Педагогічна освіта : теорія і практика*. 2017. Т. 1. №22. С. 310–319.

ПРОЦЕС САМОВИХОВАННЯ В СТРУКТУРІ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

О. Хижняк

*аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: Хоменко П. В. – доктор педагогічних наук,
професор, декан факультету фізичного виховання
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

Виховання буде малоефективним, якщо спортсмен не займається самовихованням. Спонування до самовиховання здійснюється через навчання прийомам саморегуляції.

Першу групу складають дуже прості прийоми. Їх необхідно запам'ятати і застосовувати в потрібний момент. Ці способи саморегуляції називають «відключення» і «перемикання». Регулюючу функцію тут виконують образи відбиваного і відношення до них, які склалися у спортсмена. Домінантне вогнище зменшується в результаті створення нового вогнища збудження при зосередженні на якихось об'єктах зовнішнього світу. Ефективність зниження напруженості буде тим вище, чим привабливіше об'єкт нагляду. Мета відключення і перемикання полягає в тому, щоб спортсмен здійснював тривале утримання направленої свідомості в руслі, далекому від травмуючої ситуації. В даному випадку прийоми саморегуляції базуються на віддзеркаленні спортсменом (основною функцією свідомості є віддзеркалення) навколишнього матеріального світу [1].

Друга група прийомів саморегуляції визначається віддзеркаленням свого фізичного «Я». Вона в найбільшій мірі насичена спеціальними вправами.